JULKISASIAMIEHEN RATKAISUEHDOTUS
L. A. GEELHOED

1 päivänä helmikuuta 2001 [1]

1. Tämän valituksen on tehnyt Euroopan investointipankki (jäljempänä myös pelkästään pankki) Euroopan yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen asiassa T-140/97, Hautem vastaan Euroopan investointipankki, 28.9.1999 antamasta tuomiosta (Kok. H. 1999, s. II-897, jäljempänä annettu tuomio). Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin kumosi pankin 31.1.1997 tekemän päätöksen, jolla Hautem oli irtisanottu, ja velvoitti pankin maksamaan hänelle irtisanomisen jälkeiseltä ajalta saamatta jääneet palkat. Nyt pankki vaatii tuomion osittaista kumoamista.

Asiaa koskevat oikeussäännöt

2. Pankin perussääntö ilmenee alkuperäiseen ETY:n perustamissopimukseen (josta on tullut EY:n perustamissopimus) liitetystä pöytäkirjasta, joka on erottamaton osa perustamissopimuksesta. Perussäännön nojalla valtuusto hyväksyi 4.12.1958 pankin työjärjestyksen, jota se on sittemmin useasti tarkistanut. Työjärjestyksen 29 artiklan mukaan hallintoneuvoston tehtävänä on määrätä henkilöstöä koskevista määräyksistä ja näin se on tehnytkin 20.4.1960 (jäljempänä henkilöstösäännöt). [2] Pankin henkilöstöön sovelletaan henkilöstösäännöistä ilmeneviä määräyksiä.

3. Etenkin henkilöstösääntöjen 1, 4, 5, 13, 38, 41 ja 44 artiklat ovat merkityksellisiä tässä oikeudenkäynnissä.

Henkilöstösääntöjen 1 artiklassa säädetään seuraavaa:

"Henkilöstön jäsenten on harjoittaessaan tehtäviään ja palveluksen ulkopuolella toimittava pankin kansainvälisen luonteen ja tehtäviensä mukaisesti."

1 — Alkuperäinen kieli: hollanti.

2 — Henkilöstösääntöjä on sittemmin tarkistettu useaan otteeseen (viimeksi 24.6.1998). Ratkaisuehdotuksessa viitataan uusimpaan versioon.

Henkilöstösääntöjen 4 artiklassa asetetaan seuraava velvoite:

"Henkilöstön jäsenten on toimittava pankin hyväksi. He eivät saa ilman pankin etukäteen antamaa lupaa,

a) harjoittaa pankin ulkopuolella minkäänlaista ammatillista toimintaa, etenkään sellaista toimintaa, jolla on kaupallinen luonne, — —

— — ."

Henkilöstösääntöjen 5 artiklassa säädetään pankin henkilöstön perheenjäsenistä seuraavaa:

"Henkilöstön jäsenet ilmoittavat kerran vuodessa perhetilanteensa, ja ainakin joka kerran silloin, kun siinä tapahtuu jokin muutos, sekä puolison mahdollisen ammatillisen toiminnan tai puolison palkalliset virat tai työpaikat.

— — ."

Henkilöstösääntöjen 38 artiklassa säädetään kurinpidollisista toimista, joihin voidaan ryhtyä pankin henkilöstön jäseniä vastaan:

"Henkilöstön jäseniin, jotka jättävät täyttämättä velvollisuutensa, voidaan kohdistaa seuraavia toimia:

— —

3) irtisanominen vakavan syyn vuoksi, ilman irtisanomisaikaa lähtökorvausta menettämättä tai sen menettäen;

— — ."

Henkilöstösääntöjen 13 artiklassa säädetään pankin ja sen henkilöstön välisistä suhteista:

"Pankin ja sen henkilöstön jäsenten väliset suhteet säännellään pääasiallisesti yksittäisillä sopimuksilla näiden henkilöstö-

sääntöjen puitteissa. Henkilöstösäännöt ovat erottamaton osa näitä sopimuksia."

Henkilöstösääntöjen 44 artiklassa säädetään muun muassa seuraavaa:

"Näiden henkilöstösääntöjen 13 artiklan mukaisesti tehtyihin yksittäisiin sopimuksiin sovelletaan pankin jäsenvaltioiden oikeusjärjestyksille yhteisiä yleisiä periaatteita."

Henkilöstösääntöjen 41 artiklassa määritellään yhteisöjen tuomioistuimen toimivalta:

"Euroopan yhteisöjen tuomioistuin ratkaisee kaikki pankin ja sen henkilöstön jäsenten väliset yksittäiset riidat."

4. Euroopan yhteisöjen virkamiehiin sovellettavien henkilöstösääntöjen (jäljempänä virkamiehiin sovellettavat henkilöstösäännöt) 91 artiklassa säädetään yhteisöjen tuomioistuimen toimivallasta seuraavaa:

"1. Euroopan yhteisöjen tuomioistuimella on toimivalta ratkaista kaikki yhteisöjen ja näissä henkilöstösäännöissä tarkoitetun henkilön väliset riidat, jotka koskevat sellaisen toimenpiteen laillisuutta, joka on 90 artiklan 2 kohdassa tarkoitetulla tavalla tälle henkilölle vastainen.

2. Taloudellisluonteisissa riidoissa yhteisöjen tuomioistuimella on täysi harkintavalta.

— — ."

Tosiseikat ja asian käsittelyn vaiheet

5. Valituksen perusteena olevat tosiseikat on esitetty annetun tuomion 6—24 kohdassa. Ne voidaan esittää seuraavasti.

6. Hautem tuli pankin palvelukseen 16.12.1994 ja on sen jälkeen työskennellyt siellä vahtimestarina. Hautem ja Yasse, joka on myös pankin vahtimestari, ovat yhdessä perustaneet Mon de l'Evasió -nimisen yhtiön ja he omistavat kumpikin 16 prosenttia yhtiön osakkeita. Andorrassa huhtikuussa 1996 perustetun yhtiön liiketoimintana on kirjojen, julkaisujen ja painotuotteiden tuonti, vienti ja myynti tukkuja vähittäiskauppana. Hautemin puoliso on toiminut virallisesti yhtiön johtajana 1.7.1996 lähtien.

7. Pankki vastaanotti 28.10.1996 telekopiona 1.10.1996 päivätyn kirjeen, jonka osoitekentässä ilmeni SARL Skit-Ball Marseille -nimisen yhtiön tiedot ja jonka oli allekirjoittanut Ingargiola. Kirje oli osoitettu pankin henkilöstöosaston johtajalle Chevlinille. Kirje oli otsikoitu seuraavasti:

"Riita, joka koskee liiketointa, joka on tehty Skit-Ball-nimisen yhtiön ja seuraavien henkilöiden kesken: Bernard Yasse, joka ilmoittaa olevansa kyseisen pankin talousjohtaja, ja Michel Hautem, joka ilmoittaa olevansa kyseisen pankin informatiikkaosaston johtaja." [3]

Ingargiola vaati pankkia maksamaan 46 500 Ranskan frangin (FRF) suuruisen summan kirjeen laatineelle yhtiölle maksuksi Skit-Ball-esittelypöydästä, joka on myymälässä tai mainos-, tieto- tai viihdetapahtumissa käytettävä liikuteltava esittelypöytä. Ingargiola uhkasi nostaa kanteen Yassea ja Hautemia vastaan, mikäli maksua ei suoriteta. Kirjeen liitteenä oli seuraavien asiakirjojen kopiot:

— Yassen 6.9.1996 päiväämä kirje, jonka osoitekentässä ilmeni seuraavat tiedot: Mon de l'Evasió, "Bernard Yasse, hallinnollinen edustaja — oikeudellinen osasto, Beneluxin kaupallinen edustusto, 5 rue de l'Église, L-4994 Schoweiler". Yasse antaa tässä kirjeessä Mon de l'Evasió -yhtiöstä erinäisiä tietoja, kuten kaupparekisterinumeron, arvonlisäveronumeron ja erään väliyhtiön osoitteen

— 46 500 FRF:n suuruinen shekki, joka oli määrätty maksettavaksi Skit-Ball-yhtiölle Mon de l'Evasión Crédit Andorrà -pankissa olevalta tililtä ja jonka Yasse oli allekirjoittanut 9.9.1996

— Ingargiolalle osoitettu 27.9.1996 päivätty kirje, joka näytti Hautemin laatimalta ja allekirjoittamalta ja jossa Hautem kertoi tietyistä ongelmista, joita Mon de l'Evasión ostamassa Skit-Ball-esittelypöydässä oli ollut

— marseillelaisen luottoyhtiön 30.9.1996 päivätty ilmoitus, jossa Skit-Ball-yhtiölle kerrottiin, että 46 500 FRF:n shekkiä ei lunasteta.

8. Pankki ilmoitti 4.11.1996 kantajalle 28.10.1996 päivätystä Ingargiolan telekopiosta sekä siihen liitetyistä asiakirjoista ja pyysi kantajaa antamaan kaiken mahdollisen selvityksen asiassa. Hautem vastasi 6.11.1996 päivätyllä kirjeellä, että Ingargiolan telekopiossa olevat väitteet ovat virheellisiä ja että mitä tulee 27.9.1996

3 — Tämä alaviite koskee ainoastaan ratkaisuehdotuksen hollanninkielistä versiota.

päivättyyn kirjeeseen, joka oli telekopion liitteenä ja joka näytti olevan hänen laatimansa, että hänen puolisonsa oli käyttänyt hänen nimeään ja allekirjoitustaan yrittäessään ratkaista ongelmia, joita hänellä oli Skit-Ball-yhtiön kanssa.

9. Pankki pyysi International Security Company BV (Interseco) -nimistä yksityistä yritystä (jäljempänä Interseco) tutkimaan asiaa. Interseco lähetti pankille raporttinsa 28.11.1996 (jäljempänä Intersecon raportti).

10. Pankki pidätti 7.11.1996 päivätyllä kirjeellään Hautemin tehtävistään kolmeksi kuukaudeksi, jona aikana oli tarkoitus kutsua koolle henkilöstösääntöjen 38 artiklassa tarkoitettu pariteettikomitea. Palkanmaksua jatkettiin, mutta Hautemia kiellettiin tulemasta pankin tiloihin.

11. Ingargiola toisti 28.10.1996 päivätyssä telekopiossaan esittämänsä Hautemia ja Yassea koskevat syytökset 19.11.1996 päivätyssä, pankille osoitetussa kirjeessä. Ingargiola vahvisti, että Hautem ja Yasse eivät koskaan olleet käyttäneet pankin titteleitä tai nimeä, eikä heillä omissa nimissään tai pankin nimissä ole ollut kaupallisia suhteita Skit-Ball-yhtiön kanssa.

12. Pankissa tehdyt tarkastukset osoittivat, että epäilyttävien puhelinkeskustelujen lisäksi Yassen käyttämän tietokoneen kovalevyllä oli neljä ammatilliseen toimintaan kuulumatonta asiakirjaa:

— telekopio, jonka osoitekentässä luki "World Escape — Mon de l'Evasió" ja joka oli osoitettu Crédit Andorràn Miguel Muntadas'lle, jota pyydettiin siirtämään 20 000 FRF Skit-Ball-yhtiön tilille; otsikon "lähettäjä" alle oli merkitty "Bernard Yasse — hallituksen jäsen"

— muodon, lähettäjän, päivämäärän ja allekirjoituksen osalta edellä mainitun telekopion kanssa identtinen telekopio, joka oli osoitettu messuhallille ja joka koski Mon de l'Evasió -yhtiön osallistumista messuille

— Schrugerille Pegastrar SA:han osoitettu 7.11.1996 päivätty telekopio, jonka osoitekentässä luki "World Escape — Mon de l'Evasió" ja joka koski 12 kirjan toimittamista; otsikon "lähettäjä" alle oli merkitty "Bernard Yasse — Mon de l'Evasió SL"

— todistus, jossa suositeltiin Yassea ja kantajaa asiakkaana Crédit Andorrálle.

— Hautem käytti pankille kuuluvia tarvikkeita liiketoimintaansa. Tietyissä tapauksissa — kuten telekopiolaitteen käytössä — pankin yhteystietoja ei ollut peitetty, jolloin vastaanottajat ovat voineet luulla, että pankki on mukana kantajan toiminnassa.

13. Puhelutiedot osoittivat, että elo-syyskuun 1996 aikana Yasse oli työpaikaltaan pankista soittanut Skit-Ball-yhtiölle viisi kertaa ja Crédit Andorrálle kahdeksan kertaa. Hautem soitti Skit-Ball-yhtiölle yhden kerran elokuussa ja yhden kerran syyskuussa.

— Hautemin selitykset Ingargiolan näkökannan äkillisestä muuttumisesta ja hänen vahvistuksensa siitä, että hän ei ole henkilökohtaisesti lähettänyt telekopiota pankista Mon de l'Evasió -yhtiön nimissä, ovat vastoin hänen käyttäytymistään ja asiakirjojen loogista tulkintaa, sellaisena kuin käyttäytyminen ilmenee asiakirjoista ja asian tosiseikoista sekä niiden tulkinnasta.

14. Pankin johtaja päätti 31.1.1997 pariteettikomitean perustellun lausunnon perusteella irtisanoa kantajan henkilöstösääntöjen 1, 4 ja 5 artiklan rikkomisen takia ilman irtisanomisaikaa myöntäen lähtökorvauksen (jäljempänä irtisanomispäätös). Irtisanomispäätöksessä on seuraavat kohdat:

— Hautem ei ole ilmoittanut pankille puolisonsa toimimisesta Mon de l'Evasió -yhtiössä.

— Hautem perusti yhdessä pankissa työskentelevän kollegansa Yassen kanssa Mon de l'Evasió -nimisen liikeyrityksen, joka on rekisteröity Andorrassa, ja pankille ilmoittamatta harjoitti liiketoimintaa tämän yhtiön nimissä.

— Otettuaan huomioon kaikki nämä seikat, pankin johtaja arvioi, että on olemassa riittävästi yhtäpitäviä todisteita, jotta voidaan katsoa henkilöstösääntöjä rikotun.

— Hautem esitti toiminnassaan olevansa pankin palveluksessa.

— Kuten pariteettikomitea esitti, sillä, että Hautem harjoitti liiketoimintaa ilman pankin antamaa lupaa, rikotaan henkilöstösääntöjen 4 artiklaa. Henkilöstösääntöjen rikkominen on erityisen vakavaa, koska Hautem esitti liiketoiminnassaan olevansa pankin palveluksessa ja käytti sen viestintävälineitä.

— Sillä, että Hautemin puolison toimia koskevan ilmoituksen tekeminen on laiminlyöty, rikotaan puolestaan henkilöstösääntöjen 5 artiklaa.

— Hautemin käyttäytyminen yleensä ottaen, sellaisena kuin se käy ilmi yllä mainituista seikoista, ei lisäksi ole yhteensopiva sellaisen menettelyn kanssa, jota on oikeus odottaa pankin toimihenkilöiltä, ja sillä rikotaan siten henkilöstösääntöjen 1 artiklaa.

15. Irtisanomispäätöksessä ei mainita sitä, että Hautem on käyttänyt pankin puhelinlaitteistoa.

16. Johtaja teki 31.1.1997 Yassen osalta samanlaisen irtisanomispäätöksen. Häntä syytettiin henkilöstösääntöjen 1 ja 4 artiklan rikkomisesta.

17. Hautem nosti 29.4.1997 ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa kanteen irtisanomispäätöksestä. Kanne rekisteröitiin asianumerolla T-140/97. Yasse nosti samana päivänä kanteen päätöksestä, jolla hänet irtisanottiin. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin hylkäsi asiassa T-141/97 28.9.1999 antamassaan tuomiossa Yassen irtisanomispäätöksen kumoamista ja vahingonkorvausta koskevan kanteen (Kok. H. 1999, s. II-929; jäljempänä Yasse-tapaus).

18. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin yhdisti asiat T-140/97 ja T-141/97 suullista käsittelyä varten. Käsittelyssä Hautemia ja Yassea puolustivat aluksi yhteiset asiamiehet, mutta myöhemmin, kun kahden kantajan intressien välillä ilmeni eroavaisuuksia, Hautemia puolustamaan tuli uusi asiamies.

Annettu tuomio

19. Asiassa T-140/97 Hautem vaati kanteellaan ensiksikin sitä, että pankin 31.1.1997 tekemä päätös, jolla hänet

kurinpitoseuraamuksena irtisanottiin ilman, että hän olisi menettänyt lähtökorvausta, kumotaan, ja että hän voi palata toimeensa, ja toiseksi, että pankki velvoitetaan korvaamaan aiheutunut vahinko. Siinä tapauksessa, että Hautem voi palata toimeensa, vaadittiin myös saamatta jääneiden palkkojen maksamista. Hautem vetosi kuuteen kanneperusteeseen kanteensa tueksi. Annetussa tuomiossa ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin tutki vain toisen kanneperusteen, joka koski tosiseikkojen ilmeistä arviointivirhettä. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen tätä kanneperustetta koskevat pääasialliset perustelut voidaan tiivistää seuraavasti.

20. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoi, että on tutkittava, onko pankki tehnyt ilmeisen tosiseikkojen arviointivirheen hyväksyessään irtisanomispäätöksen. Tällainen päätös edellyttää, että toimielin arvioi tarkasti asiaa ottaen huomioon päätöksestä aiheutuvat vakavat ja peruuttamattomat seuraukset. Toimielimellä on tältä osin laaja harkintavalta, ja tuomioistuinvalvonta rajoittuu sen tarkistamiseen, että hyväksytyt tosiseikat ovat aineellisesti oikeita ja että asiassa ei ole tehty ilmeistä tosiseikkojen arviointivirhettä (annettu tuomio, 66 kohta).

21. Riidanalaisessa päätöksessä pankki esitti useita väitteitä kantajaa vastaan mainitsematta nimenomaisesti, mihin seikkoihin väitteet perustuvat. Jotta voidaan todeta, onko tehty ilmeinen tosiseikkojen arviointivirhe, on siis tutkittava yksitellen sekä kantajaa vastaan esitetyt tosiseikat että pankin tosiseikkojen tueksi esittämät asiakirjat (annettu tuomio, 67 kohta).

22. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen mukaan se, että kantaja on Mon de l'Evasió -yhtiön perustajaosakas ja omistaa 16 prosenttia osakkeista, ei ole todiste liiketoiminnan harjoittamisesta. Perustajaosakkuus ei ole sama asia kuin hallinnollisissa tehtävissä toimiminen, ja siksi onkin tarkistettava, osallistuiko kantaja todella yhtiön toimintaan (annettu tuomio, 68 kohta).

23. Siltä osin kuin on kyse maininnasta, jonka mukaan kantaja on pankin palveluksessa, on todettava, että toisin kuin riidanalaisessa päätöksessä on todettu ja toisin kuin pankki väittää, on todettu, ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin arvioi, että ei ole näytetty, että kantaja olisi käyttänyt väärin pankin nimeä tai käyttänyt henkilöstösääntöjen vastaisella tavalla hyväkseen sitä, että on pankin palveluksessa. Ingargiola määritteli kirjeessään, joka lähetettiin telekopiona 28.10.1996, kantajan "pankin informatiikkaosaston johtajaksi". Ingargiola itse kuitenkin totesi Intersecolle tekemässään ilmoituksessa, että heidän tavatessaan yhden ainoan kerran, kantaja ilmoitti Ingargiolalle "työskentelevänsä vahtimestarina pankissa". Ingargiola toteaa muun muassa seuraavaa: "Yasse esiintyi jonain talousosaston merkittävänä henkilönä, mutta tiesin ennalta

Hautemin toimenkuvan. Hänen vaimonsa oli näet eräässä tilaisuudessa kertonut miehensä tekevän jotakin tietokoneiden parissa" (annettu tuomio, 69 kohta).

24. Mitä tulee siihen, että Hautem käytti pankille kuuluvia tarvikkeita kaupallisiin tarkoituksiin, ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoi, että Hautemin osallistumista neljän asiakirjan laatimiseen ei voida määritellä järjestelmälliseksi tarvikkeiden käyttämiseksi kaupallisiin tarkoituksiin. Pelkästään sitä seikkaa, että kantaja on osallistunut näiden asiakirjojen laatimiseen, vaikka sitä voitaisiin pitää avustamisena liiketoiminnan harjoittamisessa, ei voida määritellä ammatillisen toiminnan, jolla on kaupallinen luonne, harjoittamiseksi henkilöstösääntöjen 4 artiklassa tarkoitetulla tavalla. Toisin kuin riidanalaisessa päätöksessä on ilmoitettu, kantajan käyttäytymisestä ei voitu saada sitä vaikutelmaa, että pankki olisi ollut mukana kantajan toiminnassa. Kantaja ei siis ole lähettänyt kyseisiä asiakirjoja vastaanottajille, eikä niissä missään ollut hänen allekirjoitustaan (annettu tuomio, 70 kohta).

25. Ingargiolan kirjeestä, joka lähetettiin telekopiona 28.10.1996, tehtävien päätelmien osalta ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin totesi, että kantaja on kyllä itse myöntänyt osallistumisensa Ingargiolan ilmoittamaan liiketoimeen. Ingargiola ilmoitti kuitenkin Intersecolle, että Yasse ja rouva Hautem esiintyivät "Mon de l'Evasió -yhtiön omistajina" ja että he olivat ostaneet Skit-Ball-esittelypöydän. Ingargiola tarkensi, että hän oli tavannut kantajan ainoastaan yhden ainoan kerran ja että kantaja oli silloin selittänyt, että hänen "vaimonsa hoitaa Mon de l'Evasió -yhtiössä liikeasiat yhdessä Yassen kanssa". Ingargiola mainitsi myös tulleensa siihen käsitykseen, että "kantajalla ei ollut mitään tekemistä Mon de l'Evasió -yhtiön kanssa". Näin ollen Ingargiolan 28.10.1996 telekopiona lähetetty kirje ei ole riittävä todiste siitä, että kantaja harjoittaa ammatillista toimintaa, jolla on kaupallinen luonne (annettu tuomio, 70 kohta).

26. Ingargiolan 19.11.1996 päivättyyn peruutuskirjeeseen liittyen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin korosti, että Hautemin osalta kirjeen sisältö saa vahvistuksensa edellä mainituista Ingargiolan ilmoituksista ja se on yhdenmukainen tehtyjen ilmoitusten kanssa. Pankki ei myöskään vetoa mihinkään päinvastaiseen todiseikkaan (annettu tuomio, 72 kohta).

27. Hautemin tekemäksi katsotun, 27.9.1996 päivätyn kirjeen osalta ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoi, että kyseinen kirje ei ole sellainen todiste, jolla voitaisiin Hautemin esittämällä tavoin näyttää, että kirjeen on kirjoittanut ja allekirjoittanut hänen puolisonsa. Ne syyt, joiden takia Hautemin mukaan hänen puolisonsa oli laatinut kirjeen siten, että kantajaa voitiin pitää kirjeen laatijana, eivät olleet uskottavia. Suullisessa käsittelyssä Hautem on esittänyt, että hänen puolisonsa katsoi parhaaksi tehdä näin, koska hän oli vastannut Ingargiolan puhelinsoittoon, joka koski Skit-Ball-esittelypöytää. Ingargiola puolestaan vahvisti, että puhelinkeskustelu oli käyty Hautemin

kanssa ja että tämä oli ilmoittanut puhelun aikana, että hänen vaimonsa, joka oli vastuussa asiasta, oli poissa kyseisellä hetkellä. On epäloogista katsoa, että vaikka 24.9. kantaja teki tällaisen ilmoituksen Ingargiolalle, rouva Hautem olisi voinut pitää velvollisuutenaan laatia kolme päivää myöhemmin Ingargiolalle osoitetun ja 27.9. päivätyn Skit-Ball-esittelypöytää koskevan kirjeen sillä tavoin, että kirje voitiin katsoa hänen miehensä tekemäksi Mon de l'Evasió -yhtiön "toimitusjohtajan, hallinto ja markkinointi" ominaisuudessa. Näin ollen 27.9.1996 päivätty kirje, olettaen, että rouva Hautem on sen laatinut ja allekirjoittanut, vahvistaa kantajan osallistumisen kyseiseen liiketoimeen. Sitä vastoin kirjeellä ei voida näyttää toteen, että kantaja olisi harjoittanut ammatillista toimintaa, jolla on kaupallinen luonne (annettu tuomio, 73 kohta).

28. Lisäksi on todettava, etteivät Ingargiolan telekopiona lähetetyn, 28.10.1996 päivätyn kirjeen liitteenä olevat asiakirjat, eli Yassen 6.9.1996 päivätty kirje ja hänen allekirjoittamansa shekki nro 6 555 542, eivätkä pankin vastineen liitteenä esittämät asiakirjat, eli 24.9. ja 2.10.1996 päivätyt telekopiot, jotka molemmat Yasse on allekirjoittanut, mitenkään näytä toteen sitä, että kantaja harjoittaa liiketoimintaa (annettu tuomio, 74 kohta).

29. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin päätteli tämän perusteella, että pankin esittämät todisteet kokonaisuudessaan näyttivät toteen sen, että kantaja, kuten hän on itsekin myöntänyt, on avustanut tilapäisesti sekä puolisoaan että Yassea liiketoiminnan harjoittamisessa ja että hän on osallistunut liiketoimeen, eli Mon de l'Evasió -yhtiön Skit-Ball-esittelypöydän hankintaan. Kantajan osallistumista ei tilapäisen luonteensa ja rajoitetun ulottuvuutensa takia kuitenkaan voitu määritellä henkilöstösääntöjen 4 artiklassa tarkoitetulla tavalla ammatilliseksi toiminnaksi, jolla on kaupallinen luonne. Ei ollut myöskään näytetty, että kantaja olisi käyttänyt hyväkseen sitä, että hän on pankin palveluksessa tai että hän olisi sekoittanut pankin toimintaansa tai että hän olisi henkilökohtaisesti käyttänyt pankin tarvikkeita (annettu tuomio, 75 kohta).

30. Näin ollen pankki oli tehnyt ilmeisen tosiseikkojen arviointivirheen. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin hyväksyi siis kanteen ja kumosi riidanalaisen päätöksen eikä katsonut tarpeelliseksi tutkia väitettä, joka koskee sitä, että kantaja ei ole tehnyt ilmoitusta puolisonsa toiminnasta Mon de l'Evasió -yhtiössä, eikä muita kanneperusteita, joihin on vedottu kumoamiskanteen tueksi (annettu tuomio, 76 kohta).

31. Koska henkilöstösääntöjen 41 artiklan mukaan ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on toimivaltainen ratkaisemaan kaikki pankin ja sen toimihenkilöiden väliset yksittäiset riidat, on sovellettava analogisesti virkamiehiin sovellettavien henkilöstösääntöjen 91 artiklan 1 kohdan sisältämää sääntöä, jonka mukaan ensim-

mäisen oikeusasteen tuomioistuimella on täysi toimivalta taloudellisluonteisissa riidoissa. Pankki velvoitettiin siten maksamaan kantajalle irtisanomisen jälkeiseltä ajalta saamatta jääneet palkat.

32. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on antanut seuraavan tuomiolauselman:

1. Kumotaan Euroopan investointipankin 31.1.1997 tekemä päätös, jolla kantaja irtisanottiin menettämättä lähtökorvausta.

2. Euroopan investointipankki velvoitetaan maksamaan kantajalle irtisanomisen jälkeiseltä ajalta saamatta jääneet palkat.

3. Kantajan vahingonkorvausvaatimukset hylätään.

4. Euroopan investointipankin vahingonkorvausvaatimus jätetään tutkimatta.

5. Euroopan investointipankki vastaa omista oikeudenkäyntikuluistaan, ja se velvoitetaan korvamaan kantajan oikeudenkäyntikulut.

Valitus

33. Pankki on yhteisöjen tuomioistuimeen 26.11.1999 jättämällään valituksella hakenut muutosta EY:n tuomioistuimen perussäännön 49 artiklan nojalla ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen kyseisessä asiassa T-140/97 28.9.1999 antamaan tuomioon. Valitus käsiteltiin ilman suullista vaihetta työjärjestyksen 120 artiklan nojalla.

34. Pankki vaatii, että yhteisöjen tuomioistuin

— kumoaa ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen asiassa T-140/97 28.9.1999 antaman tuomion tuomiolauselman 1 ja 2 kohdan

— määrää vastaajan vastaamaan omista oikeudenkäyntikuluistaan.

Hautem vaatii, että yhteisöjen tuomioistuin

— ensisijaisesti jättää valituksen tutkittavaksi ottamatta tai toissijaisesti katsoo, että se on perusteeton

— vahvistaa ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen asiassa T-140/97 28.9.1999 antaman tuomion tuomiolauselman 1 ja 2 kohdan

— velvoittaa valittajan korvaamaan kaikki oikeudenkäyntikulut molemmissa oikeusasteissa

— varaa vastaajalle oikeuden vedota kaikkiin muihin perusteisiin, oikeuksiin ja toimiin.

35. Pankki esittää kaksi perustetta valituksensa tueksi. Ensimmäinen valitusperuste perustuu siihen, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on antamassaan tuomiossa määritellyt virheellisesti tosiseikat, sekä perusteluvirheeseen. Toinen valitusperuste koskee pankin ja sen henkilöstön välisiin suhteisiin sovellettavien sopimusoikeudellisten sääntöjen rikkomista.

Ensimmäinen valitusperuste

36. Pankki esittää, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on määritellyt virheellisesti tosiseikat ja perustellut asian henkilöstösääntöjen 1, 4 ja 5 artiklan suhteen virheellisesti. Väitteissä esitetään seuraavaa:

a) Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoi virheellisesti, että Hautemin toimia ei ole pidettävä pankin henkilöstösääntöjen 4 artiklassa tarkoitetulla tavalla ammatillisena toimintana, jolla on kaupallinen luonne.

b) Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoi virheellisesti, että Hautem ei ole rikkonut henkilöstösääntöjen 1 artiklan mukaista käyttäytymisvelvollisuuttaan, arvioidessaan, että ottaen huomioon Hautemin asenteen menettelyn aikana, Hautem ei ole harjoittanut ammatillista toimintaa, että Hautem ei ole sekoittanut pankkia kyseiseen toimintaan ja että Hautem ei ole käyttänyt asiaankuulumattomalla tavalla pankin omaisuutta.

c) Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin toimi virheellisesti, koska se ei ottanut huomioon Hautemin puolison ilman lupaa Andorrassa harjoitta-

maa pankin henkilöstösääntöjen 5 artiklan vastaista liiketoimintaa.

37. Hautem väittää, että ensimmäinen valitusperuste on jätettävä tutkittavaksi ottamatta, koska siinä edellytetään, että yhteisöjen tuomioistuin tutkii uudelleen tosiseikat, ja koska yhteisöjen tuomioistuimelle ei kuulu kyseisten väitteiden oikeudellinen analysoiminen. Hautem toteaa, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin tulkitsi asiassa oikein henkilöstösääntöjä.

38. Ennen kuin tutkitaan pankin valitusperusteita, on ensin syytä muistuttaa mieliin valituksen tutkittavaksi ottamista koskeva yhteisöjen tuomioistuimen vakiintunut oikeuskäytäntö. [4]

39. EY 225 artiklasta ja EY:n tuomioistuimen perussäännön 51 artiklan 1 kohdasta seuraa, että muutosta voidaan hakea vain oikeuskysymyksiä koskevilta osin ja että muutoksenhaun perusteena saadaan käyttää yhteisön ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimelta puuttuvaa toimivaltaa, asian käsittelyssä yhteisön ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa tapahtunutta oikeudenkäyntivirhettä, joka on hakijan edun vastainen, tai yhteisön ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa tapahtunutta yhteisön oikeuden rikkomista. Valituksessa saadaan tukeutua vain oikeussääntöjen rikkomista koskeviin perusteisiin. Yhteisöjen tuomioistuimella ei siten ole toimivaltaa määrittää asian tosiseikastoa eikä lähtökohtaisesti myöskään arvioida sitä selvitystä, johon ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on asian tosiseikastoa määrittäessään tukeutunut.

40. Yhteisöjen tuomioistuin on kuitenkin todennut, että tietyissä olosuhteissa valitus voi johtaa tosiseikkojen arviointiin. Asia on näin etenkin silloin, kun ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen ratkaisunsa perustaksi asettaman tosiseikaston paikkansapitämättömyys käy ilmi yhteisön tuomioistuimelle toimitetusta aineistosta. Yhteisöjen tuomioistuin on toimivaltainen tarkastamaan, minkä oikeudellisen luonnehdinnan ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on antanut tosiseikoille ja mitä oikeudellisia päätelmiä se on niiden pohjalta tehnyt. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen tuomion perusteiden ristiriitaisuus tai riittämättömyys on sellainen oikeuskysymys, johon voidaan vedota valituksessa.

41. Periaatteessa Hautemin asiassa tosiseikkoja ei enää voida käsitellä valituksessa. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on jo todennut antamassaan tuomiossa tosiseikat. Korostan tätä, koska pankki vetoaa valituksessaan lukuisiin tosiseikkoihin — kuten Hautem on oikein esittänyt — joita ei voida katsoa muuksi kuin pankin yritykseksi pyytää yhteisöjen tuomioistuimelta, että se arvioisi tosiseikat, mikä kuitenkin kuuluu yksinomaan ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimelle. Jäljempänä käyn ensin läpi henkilöstösääntöjen 4, 1 ja 5 artiklaan perustuvat valitusperusteet, jotka on jätettävä tutkittavaksi ottamatta tosiseikkoihin liit-

4 — Ks. esim asia C-136/92 P, komissio v. Brazzelli, tuomio 1.6.1994 (Kok. 1994, s. I-1981, 49 kohta); asia C-7/95 P, John Deere Ltd, tuomio 28.5.1998 (Kok. 1998, s. I-3111, 18—22 kohta); asia C-8/95 P, New Holland Ford v. komissio, tuomio 28.5.1998 (Kok. 1998, I-3175, 22—26 kohta) ja asia C-185/95 P, Baustahlgewebe v. komissio, tuomio 17.12.1998 (Kok. 1998, s. I-8417, 18 ja 19 sekä 23—25 kohta).

tyvän luonteensa takia. Vasta sitten siirryn tarvittaessa tutkimaan pankin valitusperusteita.

A Henkilöstösääntöjen 4 artiklan väitetty rikkominen

42. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoi, että Hautem on avustanut ainoastaan tilapäisesti ja rajoitetusti puolisoaan ja Yassea liiketoiminnan harjoittamisessa (annetun tuomion 70 ja 73 kohta). Pankki vastaa, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen tutkimat asiakirjat koskevat pääasiassa Mon de l'Evasió -yhtiön ja sen osakkaiden tekemiä liiketoimia silloin kun Ingargiola osoitti pankille 28.10.1996 päivätyn kirjeensä telekopiona. Näiden liiketoimien valmistelu, niitä koskeva päätöksenteko ja niiden toimeenpano oli siis sellaisen ammatillisen toiminnan harjoittamista, jolla oli kaupallinen luonne ja johon sekä Hautem että Yasse ovat osallistuneet. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on tehnyt tällaisen määritelmän Yassen liiketoimien osalta, mutta ei Hautemin liiketoimien osalta. Pankki esittää tarkemmin, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on määrittänyt virheellisesti Hautemin toimien oikeudellisen luonteen seuraavien seikkojen perusteella.

43. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on ensiksikin virheellisesti katsonut, että Hautem ei ole aktiivisesti osallistunut Yassen tietokoneelta löydettyjen asiakirjojen laatimiseen. Tämä koskee etenkin todistusta, jossa Hautemia ja Yassea suositellaan asiakkaana Crédit Andorràlle luottotilin avaamista varten. Mitä tulee muiden asiakirjojen valmistamiseen ja käyttämiseen, pankki toteaa, että Hautem on puolustuksessaan tehnyt totuudenvastaisia ilmoituksia näistä asiakirjoista. Pankki on vakuuttunut, että vääriä ilmoituksia on käytetty ainoastaan siksi, että peitettäisiin Hautemin henkilökohtainen intressi yhtiön toiminnassa. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin ei ole antamansa tuomion 70 kohdassa antanut Hautemin toiminnalle samanlaista oikeudellista määritelmää kuin se on antanut Yassen samankaltaisille toimille häntä koskevan tuomion 65 ja 77 kohdassa. Lisäksi tuomion perustelut ovat tältä osin puutteelliset ja ristiriitaiset, koska ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin ei ole ottanut huomioon, että Hautemin näitä asiakirjoja koskevat väitteet "eivät mitenkään vastaa oikeita tosiseikkoja" (Yassetapauksen tuomion 66 kohta).

44. Toiseksi pankki esittää, että vaikka Hautem ei olisi allekirjoittanut yhtäkään Crédit Andorràlle osoitetuista asiakirjoista, mikään ei kuitenkaan viittaa siihen, että hän ei olisi osallistunut päätöksentekoon, joka koski asiakirjojen lähettämistä ja käyttämistä. Hänellä on ollut itse asiassa suora intressi ainakin kahden sellaisen asiakirjan lähettämiseen ja käyttöön, jotka liittyvät todistukseen, jossa Yassea ja Hautemia suositellaan asiakkaana Crédit Andorràlle luottotilin avaamista varten, ja jotka on lähetetty telekopiona pankista. Hautemin osallisuus on virheellisesti määritelty, koska sitä ei ole katsottu konkreettiseksi osallistumiseksi sellaisten "selvien

liiketoimien" toteuttamiseen kuten Yassetapauksessa annetun tuomion 65 kohdassa määritellyt toimet. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on tehnyt siten "liiketoimea" koskevan rajauksen, jota on mahdoton hyväksyä, ja pankki vaatii yhteisöjen tuomioistuinta tutkimaan uudelleen tämän asian.

45. Kolmanneksi pankki arvioi, että Ingargiolan Intersecolle tekemä ilmoitus (ks. annetun tuomion 71 kohta), jolla pyritään minimoimaan Hautemin rooli Skit-Ball-asiassa, on ristiriidassa Ingargiolan 28.10.1996 lähettämän telekopion kanssa. Ilmoitus ei käy yhteen myöskään 27.9.1996 päivätyn kirjeen kanssa, joka on laadittu sillä tavoin, että kirje voitiin katsoa Hautemin tekemäksi Mon de l'Evasió -yhtiön "toimitusjohtajan, hallinto ja markkinointi" ominaisuudessa.

46. Neljänneksi mitä tulee 28.10.1996 päivätyn telekopion ja Ingargiolan 19.11.1996 päivätyn peruutuskirjeen (ks. annetun tuomion 72 kohta) väliseen johdonmukaisuuteen, pankki viittaa Yassetapauksessa annetun tuomion 70 kohtaan, josta pankin mukaan käy ilmi, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin ei usko peruutuksen spontaanisuuteen. Peruutukselle Hautemin tuomiossa annettu merkitys on näin ollen ristiriidassa Yassen asiassa samalle Ingargiolan peruutukselle annetun merkityksen kanssa.

47. Lopuksi pankki esittää, että annetun tuomion 73 kohdassa ilmenevät perustelut on katsottava puutteellisiksi ja ristiriitaisiksi. Jos ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin olisi ollut looginen ja johdonmukainen, se olisi ottanut huomioon sen, että 27.9.1996 päivätty kirje ei voinut olla Hautemin tekemä, ja ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen olisi lisäksi tullut lukea kirje niiden tosiseikkojen valossa, jotka oli sille esitetty.

— Tutkittavaksi ottamisen arviointi

48. Pankin edellä 43 kohdassa esittämässä väitteessä katsotaan, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen perustelut olivat puutteelliset ja että se on lisäksi määritellyt oikeudellisesti virheellisesti tosiseikat, koska se ei määritellyt liiketoimeksi Hautemin osallistumista asiakirjojen lähettämiseen Crédit Andorràlle. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin antaa liian suppean ulottuvuuden henkilöstösääntöjen 4 artiklassa tarkoitetulle "liiketoimen" käsitteelle.

49. Annetun tuomion 70 kohdassa ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on kuitenkin jo arvioinut esitettyjen todisteiden nojalla, että Hautemin rajoittunutta osallistumista Yassen tietokoneelta löytyneen neljän asiakirjan laatimiseen ei voida määritellä järjestelmälliseksi pankin omaisuuden käyttämiseksi kaupallisiin tarkoituksiin. Se, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin ei ole tutkinut sitä, mitä Hautem mahdollisesti aikoi asiakirjoilla tehdä, on tosiseikkojen arviointia, jota ei voida tutkia valituksessa. Pankki ei sitä paitsi ole esittänyt mitään sellaisia oikeu-

dellisia perusteita, joista kävisi ilmi, millä tavalla ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on virheellisesti tulkinnut liian rajoittuneesti liiketoiminnan käsitettä.

50. Ingargiolan ilmoitusten arvioiminen ja se, kuka on kirjoittanut 27.9.1996 päivätyn kirjeen, ovat keskeisiä edellä 45 ja 47 kohdassa esitetyissä ensimmäisen valitusperusteen osissa, joiden mukaan ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on tehnyt tosiseikoista virheelliset johtopäätökset arvioidessaan Hautemin osalta, onko kyse ammatillisesta toiminnasta, jolla on kaupallinen luonne. Annetussa tuomiossa ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin toi sekä tosiseikkoja koskevassa esityksessä että niiden arvioinnissa esiin Ingargiolan perättäiset ilmoitukset. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin päätteli Ingargiolan 19.11.1996 päivätystä kirjeestä, jossa Ingargiola esittää uudelleen 28.10.1996 päivätyssä telekopiossaan esittämänsä Hautemia ja Yassea koskevat syytökset, ja Intersecoa vastaan tehdyistä samankaltaisista ilmoituksista, että 28.10.1996 päivätty telekopio ei ole riittävä osoitus siitä, että Hautem olisi harjoittanut ammatillista toimintaa, jolla on kaupallinen luonne. Mitä tulee Ingargiolan 27.9.1996 päivättyyn kirjeeseen, ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoi, että Hautem ei ole toimittanut mitään todistetta sen väitteensä tueksi, jonka mukaan hänen puolisonsa on laatinut ja allekirjoittanut kyseisen kirjeen. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin piti epäuskottavina niitä Hautemin esille tuomia syitä, jotka ovat Hautemin mukaan johtaneet siihen, että hänen vaimonsa on laatinut kirjeen siten, että Hautemia voidaan pitää kirjeen laatijana. Kyseinen kirje vahvistaa joka tapauksessa Hautemin osallistumisen Skit-Ball-esittelypöydän hankinnan sisältävään liiketoimeen. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin arvioi kuitenkin, että osallistuminen ei riitä osoittamaan, että Hautem harjoitti ammatillista toimintaa, jolla on kaupallinen luonne. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin päätteli siis, että sen toteamista tosiseikoista ei voida päätellä, että Hautem olisi syyllistynyt henkilöstösääntöjen 4 artiklassa kiellettyyn ammatilliseen toimintaan, jolla on kaupallinen luonne. Tätä tosiseikkojen arviointia ei voida kyseenalaistaa valituksessa.

51. Näin ollen katson, että nämä valitusperusteen osat on jätettävä tutkimatta.

52. Sitä vastoin tämän ratkaisuehdotuksen 44 ja 46 kohdassa esitetyllä tavalla pankki on katsonut, että asioissa Hautem ja Yasse annetuissa tuomioissa ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on tehnyt ristiriitaisia johtopäätöksiä analogisista tosiseikoista kahdesta asiasta eli Yassen ja Hautemin (vääristä) ilmoituksista ja molemmissa tuomioissa mainitusta Ingargiolan ilmoituksesta myönnetystä luotosta. Ristiriitaisuudet voidaan katsoa perusteluvirheiksi, joten kysymys on oikeuskysymyksestä, johon voidaan vedota valituksessa.

— Arviointi asiasta

53. Pankin kantaa asiassa ei voida kuitenkaan hyväksyä.

54. Siinä tavassa, miten väärät ilmoitukset on kahdessa asiassa arvioitu, voidaan havaita selvä ristiriita. On kyse Yassen ja Hautemin vääristä ilmoituksista, jotka olivat Yassen tietokoneelta löydetyissä asiakirjoissa. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoi, että ilmoitukset eivät mitenkään vastaa oikeita tosiseikkoja (Yasse-tapauksessa annetun tuomion 65 ja 66 kohta). Toisin kuin pankki arvioi, ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin teki erilaiset oikeudelliset johtopäätökset, ei niinkään väärien ilmoitusten perusteella, vaan vertailemalla kyseisten asiakirjojen valmistelua ja laatimista koskevia tosiseikkoja. Tällä perusteella ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoi, että Yassen osallistuminen Mon de l'Evasión asioihin on ollut tiiviimpää ja rakenteellisempaa kuin Hautemin osallistuminen.

55. Yasse-tapauksessa annetun tuomion 65 kohdasta käy ilmi, että tämä entinen työntekijä on myöntänyt laatineensa mainitut asiakirjat, joilla on selvästi kaupallinen luonne, ja lähettäneensä ne telekopiona pankista. Hän kiistää kuitenkin allekirjoittaneensa itse lähetettyjä asiakirjoja, koska tämä tehtävä kuului rouva Hautemille. Yasse-tapauksen tuomion 66 kohdassa ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoi, että viimeksi mainittu väite ei mitenkään vastaa oikeita tosiseikkoja. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin selvitti Yasse-tapauksen tuomion 67—76 kohdassa yksityiskohtaisesti Yassen aktiivista osallistumista sekä hänen kaupallisia intressejään. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin teki 77 kohdassa sen johtopäätöksen, että pankki ei ole tehnyt tosiseikkojen arviointivirhettä katsoessaan, että Yasse harjoitti kaupallista toimintaa ilman pankin lupaa, että Yasse oli tähän tarkoitukseen käyttänyt pankin omaisuutta ja että Yasse jätti ulkopuoliset siihen uskoon, että pankki oli mukana toiminnassa. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen mukaan pankki oli siis arvioinut oikein, että Yasse harjoitti henkilöstösääntöjen 4 artiklassa tarkoitetulla tavalla ammatillista toimintaa, jolla on kaupallinen luonne.

56. Hautemin osalta ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin totesi antamansa tuomion 70 kohdassa, että Hautem on tehnyt yhteistyötä Yassen kanssa tämän tietokoneelta löydettyjen neljän asiakirjan laatimisessa. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on kuitenkin tehnyt sellaisen johtopäätöksen, että osallistumista kyseisten asiakirjojen laatimiseen, vaikka sitä voitaisiinkin pitää avustamisena liiketoiminnan harjoittamisessa, ei yksinään voida määritellä henkilöstösääntöjen 4 artiklassa tarkoitetuksi ammatillisen toiminnan harjoittamiseksi, jolla on kaupallinen luonne.

57. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on asiayhteyden perusteella voinut määritellä, että Yasse oli eri tavalla kuin Hautem yhteydessä Yassen tietokoneelta löytyneisiin asiakirjoihin. Voitiin näyttää toteen, että Yasse oli huolehtinut Mon de l'Evasió -yhtiön asioista intensiivisemmin kuin Hautem. Tämän vahvistivat etenkin Ingargiolan ilmoitukset, siten kuin ne on esitetty annetun tuomion 71 ja 73 kohdassa. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin tekee henkilöstösääntöjen 4 artiklan mukaisessa oikeudellisessa arvioinnissa eron ammatillisen toiminnan, jolla on kaupallinen luonne ja jota harjoitetaan rakenteellisesti, sekä tilapäisesti näille toiminnoille annettavan avun välillä, ja tekee sitten tosiseikoista erilaiset johto-

päätökset Yassen ja Hautemin osalta. Perustelu on selvä, johdonmukainen ja riittävä. Pankkikin on sitä paitsi tehnyt ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen määrittelemän eron ammatillisen toiminnan, jolla on kaupallinen luonne, sekä tilapäisesti näille toiminnoille annettavan avun välillä, eikä pankki ole riitauttanut niitä oikeudellisia seurauksia, joita asiassa on sen mukaan aiheutunut henkilöstösääntöjen 4 artiklan soveltamisesta.

58. Tästä seuraa, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin ei ole antanut puutteellisia tai ristiriitaisia perusteluja. Henkilöstösääntöjen 4 artiklan rikkomista koskevan valitusperusteen osa on perusteeton.

B Henkilöstösääntöjen 1 artiklan väitetty rikkominen

59. Pankki väittää, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on jättänyt määrittelemättä, onko Hautem pankin henkilöstöön kuuluvana käyttäytynyt vastoin henkilöstösääntöjen 1 artiklassa säädettyä käyttäytymistä koskevaa lojaalisuusvelvollisuutta.

60. Pankki viittaa ensiksi annetun tuomion 69 kohtaan, jossa ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin totesi, että ei ole näytetty, että Hautem olisi käyttänyt väärin pankin nimeä tai käyttänyt asiattomasti hyväkseen sitä, että on pankin palveluksessa. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin ei pankin mukaan ole ottanut huomioon sitä, että koska Hautem on ollut mukana päätöksenteossa, joka koski Yassen tietokoneelta löydettyjen telekopioiden lähettämistä Crédit Andorràlle, etenkin sen telekopion, jossa Hautem vaati luottotilin avaamista omalle nimelleen, Hautem on osallistunut sellaisen vaikutelman luomiseen, että pankki olisi sekaantunut kaupalliseen toimintaan. Hylätessään kyseisen pankin väitteen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on jättänyt ottamatta huomioon henkilöstösääntöjen 1 artiklan noudattamatta jättämisen. Kuten Williams-tapauksessa huomautetaan, lojaalisuusvelvollisuuden noudattaminen ei koske pelkästään virkamiehelle uskottujen erityistehtävien toteuttamista, vaan se koskee myös kaikkia virkamiehen ja toimielimen välisiä suhteita. [5]

61. Toiseksi siltä osin kuin on kyse siitä, että Hautem on väitetysti käyttänyt väärin pankin omaisuutta, ja ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen antaman tuomion 70 kohdassa esittämistä arvioinneista, pankki ilmoittaa, että kahden asiakirjan osalta Hautemilla oli konkreettinen intressi osallistua ei pelkästään kyseisten asiakirjojen laadintaan, vaan myös niiden lähettämiseen eli niiden käyttämiseen. Tämä olisi vastoin henkilöstösääntöjen 1 artiklaa.

62. Kolmanneksi pankki esittää, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistui-

5 — Asia T-146/89, Calvin Williams v. tilintarkastustuomioistuin, tuomio 26.11.1991 (Kok. 1991, s. II-1293, 72 kohta).

melta ei ole jäänyt huomaamatta vakavat syyt vaan että se on myöntänyt niiden olemassaolon, ja vakavilla syillä voidaan perustella Hautemin viraltapano. Irtisanomispäätöksessä korostetaan, että irtisanominen perustuu etenkin siihen, että Hautem käyttäytyi epäuskottavasti puolustautuessaan asiassa. Pankki tarkoittaa tällä Hautemin ristiriitaisia ja jopa vääriä ilmoituksia. Koska ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on katsonut, että tällä käytöksellä ei ole jätetty noudattamatta lojaalisuusvelvollisuutta, joka henkilöstön jäsenellä on toimielintä kohtaan, ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on pankin mukaan tulkinnut väärin henkilöstösääntöjen 1 artiklaa.

— Tutkittavaksi ottamisen arviointi

63. Ensimmäinen väite on selkeästi jätettävä tutkittavaksi ottamatta. Koska ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on todennut, että ei ole näytetty, että Hautem olisi käyttänyt hyväkseen pankin nimeä tai käyttänyt väärin sitä, että on pankin henkilöstön jäsen, henkilöstösääntöjen 1 artiklan mukaista lojaalisuusvelvollisuutta ei ole jätetty noudattamatta. Tällä väitteellään pankki pyrkii asiassa siihen, että tosiseikat tutkittaisiin uudelleen. Tässä pelkästään tosiasioita koskevassa asiayhteydessä ei voida viitata Williams-tapaukseen.

64. Toista väitettäkään ei voida ottaa tutkittavaksi. Siinä pyritään korostamalla Hautemin väitettyjä intressejä asiakirjojen lähettämiseen riitauttamaan ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen tosiseikkoja koskeva toteamus, jonka mukaan Hautem ei ole käyttänyt väärin pankin omaisuutta kaupallisiin tarkoituksiin.

65. Kolmannessa väitteessä vaaditaan implisiittisesti, että Hautemin käyttäytyminen — johon viitattiin useaan otteeseen ensimmäisessä oikeusasteessa — irtisanomispäätöstä edeltäneessä tutkinnassa määritellään eri tavalla kuin ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on sen määritellyt. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on antamassaan tuomiossa tuonut esiin kantajan käyttäytymisen, mutta ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen ei tarvinnut nimenomaisesti tutkia tätä irtisanomispäätöstä koskevaa seikkaa enää sen jälkeen, kun se määritteli, että perusteet, joiden varaan päätös on perustettu, ovat riittämättömät. Tällä väitteellään pankki ylittää annetun tuomion tosiasialliset ja oikeudelliset kehykset. Tämän takia väite on jätettävä tutkittavaksi ottamatta. Tämä koskee erityisesti pankin väitteitä, jotka koskevat Hautemin asennetta hänen ollessaan kantajana ensimmäisessä oikeusasteessa. Tällaiseen asenteeseen ei voida vedota sellaisen päätöksen perusteluna, joka oli kanteen kohteena ensimmäisessä oikeusasteessa.

66. Siten tämä osa on kokonaisuudessaan jätettävä tutkittavaksi ottamatta.

C Henkilöstösääntöjen 5 artiklan väitetty rikkominen

67. Pankki vahvistaa muun muassa, että mitä tulee siihen, että Hautem on rikkonut henkilöstösääntöjen 5 artiklaa, annetun tuomion 76 kohta on puutteellisesti perusteltu ja se sisältää virheellisen oikeudellisen määritelmän. Hautemia vastaan esitettyjen vakavien tosiseikkojen osalta pankki jättää kuitenkin yhteisöjen tuomioistuimen arvioitavaksi, miten merkittävää henkilöstösääntöjen rikkominen on ollut, ottaen etenkin huomioon sen, että Hautemin puoliso on kuukauden kuluttua miehensä irtisanomisesta myöntänyt itse osallistuneensa Mon de l'Evasió -yhtiön hallintoon.

68. Hautem katsoo, että tämä peruste on jätettävä tutkimatta, koska ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on ilmoittanut annetun tuomion 76 kohdassa, että henkilöstösääntöjen 5 kohdan rikkomista koskevan väitteen tutkiminen ei ole tarpeen.

— Tutkittavaksi ottamisen arviointi

69. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin arvioi antamansa tuomion 76 kohdassa, että ei ole tarpeen tarkastella sitä, että Hautem ei ole tehnyt ilmoitusta pankille puolisonsa ammatillisesta toiminnasta, koska ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on jo muilla perusteilla katsonut, että on tapahtunut ilmeinen tosiseikkojen arviointivirhe, joka on johtanut irtisanomispäätöksen kumoamiseen. Pankki yrittää tällä väitteellään saada yhteisöjen tuomioistuimen tutkimaan uudelleen ensimmäisessä oikeusasteessa riitautetussa päätöksessä olevan seikan, jota ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen ei enää pidä käsitellä sen jälkeen, kun se on päättänyt, että päätös on kumottavissa muilla perusteilla.

70. Pankin väite on jätettävä tutkimatta, koska tutkittavaksi ottamisen edellytykset selvästi puuttuvat.

71. On kuitenkin lisättävä, että irtisanomispäätöksestä voidaan päätellä, että pankki on tehnyt välittömän irtisanomisen henkilöstösääntöjen 4 artiklan perusteella. Ei ole selvää, olisiko henkilöstösääntöjen 5 artiklassa säädetyn ilmoituksen tekemisen laiminlyöminen johtanut niin ikään Hautemin irtisanomiseen eli toisin sanoen, olisiko ilmoituksen tekemättä jättäminen voinut olla perusteena irtisanomisen kaltaiselle voimakkaalle kurinpitoseuraamukselle. On kysyttävä, mikä vaikutus voi olla Hautemin tapauksessa olosuhteilla eli mikä vaikutus voi olla sillä, että Hautemin puoliso on osallistunut henkilöstösääntöjen 4 artiklassa tarkoitettuun liiketoimintaan, jota on harjoitettu pankista käsin.

Toinen valitusperuste

72. Toisessa valitusperusteessa viitataan annetun tuomion 77 kohtaan, jossa ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin sovelsi pankin ja Hautemin välisessä riidassa analogisesti Euroopan yhteisöjen virkamiehiin sovellettavia henkilöstösääntöjä ja tuomitsi pankin maksamaan palkat irtisanomisen jälkeiseltä ajalta. Pankki riitauttaa tällaisen analogisen päättelyn laillisuuden.

73. Pankin mukaan yhteisöjen toimielimien rakenne ja toiminta eroavat Euroopan investointipankin rakenteesta ja toiminnasta ja sama koskee pankin ja henkilöstön välisiä työsuhteita. Kantaja vetoaa henkilöstösääntöjen 13 ja 44 artiklaan ja yhteisöjen tuomioistuimen asiassa Mills [6] antamaan välipäätökseen ja esittää, että on tehtävä ero pankin henkilöstösääntöjen, jotka ovat luonteeltaan sopimusoikeudellisia, ja Euroopan yhteisöjen virkamiehiin sovellettavien henkilöstösääntöjen, jotka ovat luonteeltaan virkamiesoikeudellisia, välillä. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on määrätessään pankin maksamaan irtisanomisen jälkeiseltä ajalta saamatta jääneet palkat soveltanut sääntömääräistä lähentymistapaa, jota ei tapaukseen voitu soveltaa, kuten yhteisöjen tuomioistuin on pankin mukaan nimenomaisesti todennut Mills-tapauksessa.

74. Lisäksi pankki väittää, että annetussa tuomiossa on ristiriita. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin ei ole lausunut mitään vastaajan palaamisesta toimeensa. Näin on ehkä siksi, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin arvioi, että tällainen päätös kuuluu yksinomaan pankin eikä ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen harkintavaltaan, tai siksi, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin arvioi, että kyseinen toimi ei ole yhteensopiva oikeudelliselta luonteeltaan sopimusoikeudellisen järjestelmän kanssa, jossa työnantaja — tässä tapauksessa pankki — ei voi olla pakotettu tekemään uutta sopimusta asianosaisen kanssa. Ristiriita on siinä, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin sovelsi sääntömääräistä lähentymistapaa velvoittaessaan pankin maksamaan palkat irtisanomisen jälkeiseltä ajalta, mutta ei lausunut mitään Hautemin palaamisesta toimeensa. Jos irtisanominen on tehty ilman syitä, ainoa tapaukseen sopiva oikeudellinen päätelmä on velvoittaa pankki korvaamaan työntekijälle hänelle aiheutunut vahinko jäsenvaltioiden yleisten oikeusperiaatteiden mukaisesti.

75. Hautem vastaa, että toista perustetta ei ole esitetty eikä sitä ole kehitelty ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa. Se on uusi peruste, joka täytyy jättää tutkittavaksi ottamatta.

— Arviointi

76. Toisessa valitusperusteessa moititaan ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuinta etenkin siitä, että se ei ole antamansa tuomion 77 kohdassa ottanut huomioon erityistä sopimusoikeudellista järjestelmää, joka koskee pankin ja sen henkilöstön välisiä suhteita, koska ensimmäisen

6 — Asia 110/75, Mills v. EIP, välipäätös 15.6.1976 (Kok. 1976, s. 955).

oikeusasteen tuomioistuin on velvoittanut pankin maksamaan irtisanomisen jälkeiseltä ajalta maksettavien palkkojen muodossa korvauksen soveltaen analogisesti virkamiehiin sovellettavien henkilöstösääntöjen 91 artiklan 1 kohtaa.

77. Valitusperuste on otettava tutkittavaksi. EY:n tuomioistuimen perussäännön 42 artiklan 2 kohdan nojalla asian käsittelyn kuluessa ei saa vedota uuteen perusteeseen, ellei se perustu kirjallisen käsittelyn aikana esille tulleisiin tosiseikkoihin tai oikeudellisiin seikkoihin. Pankki ei ole voinut asian käsittelyn aikana ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa saada tietoonsa myöhemmin annetun tuomion 77 kohdassa tehtyä päättelyä. Näin ollen kyseessä ei ole uusi valitusperuste, jota ei voida ottaa tutkittavaksi.

78. On totta, että henkilöstösääntöjen 41 artiklassa annetaan yhteisöjen tuomioistuimelle toimivalta ratkaista kaikki pankin ja sen henkilöstön jäsenten väliset yksittäiset riidat. Artiklassa ei säädetä riidan luonteen perusteella tehtävistä rajoituksista, eikä tällaista rajoitusta ole missään muuallakaan henkilöstösäännöissä.

79. Mills-tapauksessa yhteisöjen tuomioistuin päätti, että "siinä tapauksessa, että työsopimus puretaan yksittäisen sopimuksen tai pankin henkilöstösääntöjen, joiden katsotaan olevan sopimuksen olennainen osa, määräysten vastaisesti, on syytä velvoittaa lainvastaisen purkamisen toimittanut asianosainen korvaamaan toiselle asianosaiselle lainvastaisesta purkamisesta aiheutunut aineellinen ja aineeton vahinko" (24 kohta). Yhteisöjen tuomioistuin arvioi vielä, että " — — vaikka sopimuksen jatkuminen on ennen kaikkea kiinni kummankin osapuolen tahdosta, joka on sopimuksen olemassaolon perustavanlaatuinen edellytys, niin silti sekä sopimuksen määräyksistä että yleisistä työsopimusoikeudellisista periaatteistakin, joihin viitataan pankin henkilöstösääntöjen viimeisessä artiklassa, seuraa sopimuspuolten tahdolle rajoituksia" (25 kohta). Yhteisöjen tuomioistuin totesi tämän jälkeen, että "sopimuksen purkaminen, joka tehdään näiden rajoitusten vastaisesti, voidaan katsoa pätemättömäksi ja että pätemättömyyden toteaminen kuuluu toimivaltaisen tuomioistuimen tehtäviin, joka on tässä tapauksessa yhteisöjen tuomioistuin" (26 kohta). Yhteisöjen tuomioistuin totesi lopuksi, että "etenkin työsopimuksen purkaminen 'vakavan syyn perusteella', mistä seuraamuksesta määrätään pankin henkilöstösääntöjen 38 artiklassa, voidaan myöhemmin katsoa olevan pätemätön, jos yhteisöjen tuomioistuin toteaa, ettei tällaista syytä ole olemassa" (27 kohta).

80. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin kumosi ensimmäisenä oikeusasteena päätöksen, jolla Hautem irtisanottiin "vakavan syyn perusteella", koska ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin arvioi, että ei ollut olemassa riittävän "voimakkaita syitä". Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen oli näin ollen lausuttava myös sen vahingon korvauksesta, joka oli aiheutunut pankin lainvastaisen toimen seurauksena irtisanotulle työntekijälle. Hautem oli myös vaatinut kyseistä korvausta. Henkilöstösäännöissä tai Mills-tapauksessa esitetyissä perusteissa ei ole minkäänlaista erityistä sääntöä tai periaatetta, joka rajoittaisi tuomioistuimen

toimivaltaa silloin kun tuomioistuin määrää maksettavasta korvauksesta konkreettisesti. Kuten julkisasiamies Warner on ennen Mills-tapauksen tuomiota [7] esittämässään ratkaisuehdotuksessa oikein todennut, tuomioistuin voi kuitenkin rajoitetusti viitata pankin jäsenvaltioiden sellaisiin yleisiin oikeusperiaatteisiin, jotka koskevat tavallisia työsopimuksia.

81. Koska henkilöstösäännöissä, jotka säätelevät pankin ja sen henkilöstön välisiä työsuhteita, ei mitenkään rajoiteta yhteisöjen tuomioistuimen toimivaltaa, voidaan siten olettaa, että yhteisöjen tuomioistuimella on täysi harkintavalta pankin ja sen henkilöstön välisissä taloudellisluonteisissa riidoissa.

82. Äskettäin vahvistetut Euroopan keskuspankin henkilöstön työehdot vahvistavat tätä oletusta. [8] Myös Euroopan keskuspankin ja sen henkilöstön väliset työsuhteet ovat luonteeltaan sopimusoikeudellisia ja niitä koskevat työehdot ovat hyvin samankaltaisia Euroopan investointipankin henkilöstösääntöjen kanssa. EKP:n työehdot rajoittavat kuitenkin yhteisöjen tuomioistuimen toimivaltaa siten, että yhteisöjen tuomioistuin voi käsitellä ainoastaan Euroopan keskuspankin ja sen henkilöstön väliset riidat toimen tai riidanalaisen päätöksen laillisuuden arvioimisen osalta, ellei sitten ole kyse taloudellisluonteisesta riidasta, jolloin yhteisöjen tuomioistuimella on täysi toimivalta. [9]

7 — Mainittu edellä 6 alaviitteessä, s. 979.

8 — Hyväksytty 9.6.1998, muutettu viimeksi 1.7.2000 (jäljempänä ehdot).

9 — Ks. EKP:n työehtojen 42 kohta.

83. Edellä esitetyn huomioon ottaen totean lopuksi, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen ei olisi tarvinnut viitata virkamiehiin sovellettaviin henkilöstösääntöihin, ja tässä tapauksessa tarkemmin ottaen viitata niihin analogisesti, osoittaakseen, että sillä on täysi toimivalta taloudellisluonteisten vaatimusten osalta. [10]

84. On kysyttävä, onko ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin jättänyt ottamatta huomioon pankin ja sen henkilöstön jäsenten väliset erityiset sopimusoikeudelliset suhteet, kun se on tuominnut pankin maksamaan kantajalle korvauksen irtisanomisen jälkeiseltä ajalta saamatta jääneiden palkkojen muodossa. Tähän kysymykseen on mielestäni vastattava kieltävästi.

85. Koska edellä esitetyn perusteella ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimella oli täysi toimivalta ratkaista korvauspyyntö, se voi myös myöntää korvauksen vahingosta, joka on aiheutunut lainvastaisen irtisanomisen aiheuttamasta tulon menetyksestä. Vaatimus palkkojen maksamisesta irtisanomisen jälkeiseltä ajalta on yleinen korvauskanteissa — myös yksityisoikeudellisluonteisissa työoikeutta koskevissa riidoissa. Tulon menetys on

10 — Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen asiassa T-11/00, Hautem vastaan Euroopan investointipankki, 12.12.2000 antamasta tuomiosta (Kok. 2000, s. II-4019) käy ilmi, että pankki kieltäytyi täytäntöönpanemasta 28.9.1999 annettua tuomiota, koska yhteisöjen tuomioistuin ei ole vielä ratkaissut nyt käsiteltävää valitusasiaa. Koska Hautem ei ollut vielä saanut saamatta jääneitä palkkojaan ja koska hän ei ollut vielä myöskään voinut palata toimeensa, hän on vaatinut korvausta. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on velvoittanut pankin maksamaan 25 000 euron suuruisen korvauksen. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on luonnollisestikin katsonut — viittaamatta analogisesti virkamiehiin sovellettaviin henkilöstösääntöihin — että tulojen menetystä voidaan pitää aiheutuneena vahinkona.

pääasiallisin vahinko, joka työntekijälle aiheutuu lainvastaisesta irtisanomisesta. Siten siitä, että irtisanomisen jälkeiseltä ajalta maksettavien palkkojen muodossa on saatu korvaus, ei voida tehdä minkäänlaista väitettä, jonka perusteella voitaisiin esittää, että pankin ja sen henkilöstön välisiä erityisiä sopimusoikeudellisia suhteita ei ole otettu huomioon.

86. Tuomion riitautetussa 77 kohdassa ei ole mitään, minkä nojalla kyseinen väite voitaisiin perustella.

87. Näillä perusteilla totean lopuksi, että pankin toinen valitusperuste on perusteeton.

Oikeudenkäyntikulut

88. Yhteisöjen tuomioistuimen työjärjestyksen 69 artiklan 2 kohdan, jota sovelletaan valitusasioissa 118 artiklan nojalla, mukaan asianosainen, joka häviää asian, velvoitetaan korvaamaan oikeudenkäyntikulut, jos vastapuoli on sitä vaatinut. Hautem on vaatinut pankin velvoittamista korvaamaan oikeudenkäyntikulut molemmista oikeusasteista. Asiassa T-140/97 ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on jo velvoittanut pankin korvaamaan Hautemin oikeudenkäyntikulut kyseisessä oikeudenkäynnissä. Koska valitus on osin jätettävä tutkimatta ja koska se osin on perusteeton, Euroopan investointipankki on velvoitettava korvaamaan oikeudenkäyntikulut myös valitusasiassa.

Ratkaisuehdotus

89. Edellä esitetyn perusteella ehdotan, että

— valitus jätetään osittain tutkimatta

— ne valitusasiassa esitetyt perusteet, jotka on tutkittu, hylätään

— Euroopan investointipankki velvoitetaan korvaamaan oikeudenkäyntikulut.